

ВІДГУК

опонента доктора педагогічних наук, професора

ДІДЕНКА Олександра Васильовича

на дисертаційну роботу **ДУБРОВСЬКОЇ Олени Миколаївни** на тему
«Формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 –
«Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок із галузевими науковими програмами. Проблема професійної підготовки майбутніх офіцерів для Збройних сил України залишається актуальною в педагогічній теорії і практиці, особливо в умовах відсічі збройної агресії РФ, що переконливо свідчить у необхідності вдосконалення педагогічних засад підготовки військ на основі бойового досвіду, стандартів НАТО, формування та розвитку військово-професійної та фахової видів компетентності майбутніх офіцерів.

Дисертантка справедливо зазначає про необхідність цілеспрямованого формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки. Однією з найбільш важливих і водночас найменш досліджуваних складових професійної компетентності для майбутніх офіцерів дисертантка слушно вважає діагностувальну компетентність, яка не має, на жаль, свого визначення в педагогічній науці.

Актуальність теми дослідження посилює і низка суперечностей, які виявила дисертантка під час наукових пошуків, зокрема між:

потребою ЗС України у конкурентноздатних, компетентних офіцерах, які відповідають найкращим стандартам їх професійної підготовки, і недостатнім рівнем діагностувальної підготовленості – фахівців фізичної підготовки і спорту до майбутньої військово-професійної діяльності;

необхідністю педагогічного забезпечення формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів і недостатнім рівнем обґрунтованості педагогічних умов її формування у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

необхідністю забезпечення системного та контекстного формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів і недостатнім його педагогічним моделюванням у процесі професійно-педагогічної підготовки.

З огляду на це, вважаємо, що тема дисертаційного дослідження Дубровської Олени Миколаївни є достатньо аргументованою та актуальною.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи Національного університету оборони України на тему «Оптимізація змісту фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців ВВНЗ на період дії правового режиму воєнного стану», шифр «Тюнінг–1» (державний реєстраційний номер 0123U101084).

Тему дисертації затверджено вченою радою Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (протокол № 12 від 28.10.2021 р.)

та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології при Національній академії педагогічних наук України (протокол № 1 від 08.02.2022 р.).

Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Обґрунтованість наукових положень дисертації є досить переконливою. Дослідження здійснювалося протягом 2022–2024 років, воно охоплювало три етапи науково-педагогічного пошуку. Упродовж усіх етапів було використано відповідні наукові методи, що допомогли одержати різноаспектну й адекватну інформацію, відповідали вимогам системного підходу та критеріям якості педагогічних вимірювань, зокрема таким, як об'єктивність, надійність, валідність тощо.

Структура роботи послідовна, цілком відповідає поставленим дослідницьким завданням. Науковий апарат дослідження сформульовано чітко та коректно згідно з метою та завданнями дослідження.

Зібраний у результаті педагогічних досліджень матеріал оброблено адекватними методами статистичного аналізу і представлено в роботі достатньою кількістю таблиць, дані яких дають змогу стверджувати про достовірність зроблених висновків.

Стиль і мова дисертації. Дисертація написана методично грамотно, орфографічно та стилістично витримана на високому рівні.

Наукова новизна дисертаційної роботи. Найважливішими результатами дисертаційної роботи Дубровської О. М., що характеризуються необхідним рівнем наукової новизни, вважаємо такі:

– *вперше*: обґрунтовано педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки (підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів в процесі ППП у вищих військових навчальних закладах; педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ; впровадження авторської контекстної методики для формування діагностувальної компетентності, що реалізується шляхом використання спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»; удосконалення критеріїв і показників оцінювання сформованості діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів);

– *удосконалено*: педагогічну модель формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів, яка складається з п'яти взаємопов'язаних блоків – цільово-методологічного, теоретичного, суб'єкт-суб'єктного, методичного та оцінно-результативного; удосконалення здійснено шляхом конкретизації, адаптації, доповнення та модернізації наявних моделей формування різних видів компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки у ВВНЗ;

авторську контекстну методику формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ; удосконалення здійснено шляхом вдосконалення та доповнення наявних

методик формування різних видів компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки у ВВНЗ;

критерії та показники оцінювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ; удосконалення здійснено шляхом доповнення й конкретизації критеріїв і показників оцінювання сформованості їх діагностувальної компетентності з урахуванням специфіки військово-професійної та найголовніше – діагностувальної діяльності у військах;

– *дістало подальшого розвитку* поняття «діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту», що здійснено шляхом його конкретизації та доповнення – «їх професійно важливе психічне утворення, що містить діагностувальну підготовленість, інтелектуальну, діяльнісну та суб'єктну здатність, а також всебічну готовності до діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах».

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні основних результатів дослідження в освітній процес ВВНЗ, які здійснюють підготовку майбутніх офіцерів.

Основні результати дисертаційної роботи Дубровської О. М. впроваджено в освітній процес 5-х закладах вищої освіти, що підкріплено відповідними актами.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. Результати наукового дослідження Дубровської О. М. висвітлено в 20 публікаціях (із них 12 – у співавторстві). Зокрема, такі:

2 колективні монографії;

1 навчальне видання (навчально-методичний посібник);

6 статей у наукових фахових періодичних педагогічних виданнях України (всі входять в міжнародні наукометричні бази);

2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу (всі входять в міжнародні наукометричні бази);

9 у збірниках тез доповідей на наукових конференціях України та закордоном.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (223 найменувань, із них 28 – іноземною мовою). Загальний обсяг дисертації становить 344 сторінок, основний текст – 206 сторінок. Робота проілюстрована 20 таблицями, 25 рисунками, 2 формулами та містить 19 додатків на 79 сторінках.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Наукова новизна дисертації підтверджена основним змістом дисертаційної роботи, яка складається з трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. У роботі логічно та послідовно розкрито процес формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі професійної підготовки з урахуванням всіх етапів методики її розвитку.

У першому розділі здійснено аналіз та узагальнення психолого-педагогічних джерел, що дало змогу з'ясувати, що формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки є актуальною педагогічною проблемою сучасної військової освіти, оскільки має суттєве значення для якісного виконання ними в майбутньому обов'язків за посадою в умовах здійснення військово-професійної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Доведено, що структура діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів складається з ціннісно-мотиваційного, когнітивного, методичного, індивідуально-психічного та суб'єктного компонентів.

У другому розділі розроблено загальну методичку дослідження щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту, яка складається з головної ідеї, відповідних принципів та основних етапів, які містять свої методи, методичні прийоми та засоби.

Слід зазначити, що дисертантка запропонувала впровадити в освітній процес ВВНЗ розроблену авторську контекстну методичку формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ, яка сприятиме систематизації та поглибленню теоретичних діагностувальних знань, формуванню та розвитку діагностувальних навичок, умінь і здатностей, вдосконаленню професійно важливих діагностувальних якостей, які складають основу їх діагностувальної компетентності.

У третьому розділі проведено експериментальне дослідження на основі визначених завдань, а методика реалізації якого передбачала констатувальний і формувальний етапи експерименту. Педагогічний експеримент дав змогу дисертантці перевірити результативність упровадження педагогічних умов формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у вищих військових навчальних закладах. За результатами формувального етапу педагогічного експерименту спостерігається позитивна динаміка сформованості діагностувальної компетентності у всіх майбутніх офіцерів у порівнянні з констатувальним етапом, оскільки їх відсоток, у яких її сформованість досягла середнього та високого рівнів, суттєво збільшився, та має статистично значущу відмінність.

Особливу методичну цінність мають навчально-методичні рекомендації суб'єктам освітнього процесу щодо формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у ВВНЗ.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Дисертаційна робота є завершеною працею. Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу, дозволю собі зробити деякі зауваження та побажання.

1. У тексті дисертації досить детально проаналізовано праці науковців щодо поглядів на сутність поняття «діагностувальна компетентність», акцентовано увагу на розбіжностях у підходах, але не завжди у дисертаційному

дослідженні простежується ставлення автора щодо позиції інших науковців і те, яким чином результати їх досліджень було використано в дисертації.

2. У другому розділі роботи дисертантка продовжує проводити аналіз робіт інших вчених у великому обсязі з посиланнями на них, що більше нагадує перший розділ, який присвячений теоретичному аналізу літературних джерел.

3. Практична значущість дисертаційного дослідження значно зросла б, якби авторка сформулювала напрями модернізації моделі формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійно-педагогічної підготовки у вищих військових навчальних закладах не лише Збройних Сил, а й інших структур сектору безпеки та оборони України (Національної гвардії, Державної прикордонної служби, Національної поліції, Державної служби з надзвичайних ситуацій тощо).

Висловлені зауваження мають дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження, не знижують наукову значущість результатів дисертаційної роботи Дубровської О.М., яка виконана на високому науково-практичному рівні.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. У цілому, дисертаційна робота Дубровської О.М. безсумнівно є самостійною і цілком завершеною працею; характеризується актуальністю, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю; містить значні наукові доробки, що повною мірою висвітлено в його наукових публікаціях. Результати дослідження є раціональними для формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту в процесі професійної підготовки.

Дисертація за своїм змістом відповідає вимогам абзацу 3 пункту 2 та пункту 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії...», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а за порядком оформлення – Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40, а її автор – Дубровська Олена Миколаївна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки».

Опонент:

заступник начальника відділу – начальник відділення наукової, науково-технічної діяльності та інтелектуальної власності науково-організаційного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (військова частина 9960)
доктор педагогічних наук, професор

Олександр ДІДЕНКО

11 лютого 2025 року